

Park narodowy w Dolinie Dolnej Odry – pytania i odpowiedzi.

Kto będzie ponosił koszty finansowe utworzenia a następnie utrzymania parku narodowego w Dolinie Dolnej Odry?

Utworzenie parku narodowego będzie finansowane ze środków budżetu państwa. Dalsze funkcjonowanie parku narodowego będzie finansowane ze środków budżetu państwa, środków finansowych uzyskiwanych przez park narodowy z prowadzonej działalności (opłaty z dzierżaw, programów rolno-środowiskowych, sprzedaż siana etc.) oraz środków uzyskiwanych ze źródeł zewnętrznych (środki Unii Europejskiej, środki NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusz leśny). Zarówno dbałość o dobry stan środowiska, jak i zapewnienie infrastruktury turystycznej spoczywa na administracji parku narodowego i jest finansowane z budżetu centralnego. Społeczności lokalne nie są obciążane tymi kosztami, czerpiąc jednocześnie korzyści z ww. dóbr (rozwój turystyki).

Czy ustanowienie parku narodowego uniemożliwi żeglugę po Odrze?

Park narodowy ma objąć tereny dzisiejszego parku krajobrazowego Doliny Dolnej Odry, bez nurtów Regalicy i Odry Zachodniej. Żegluga po tych dwóch ramionach Odry kontynuowana będzie na dotychczasowych zasadach. Co więcej, nawet włączenie tych obszarów w granice parku narodowego nie musiałyby oznaczać końca żeglowności Odry. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody tereny wykorzystywane gospodarczo i włączane do parku są obejmowane ochroną krajobrazową i mogą być nadal wykorzystywane w dotychczasowych celach i w dotychczasowy sposób. Dodatkowo zarówno na Regalicy, jak i Odrze nie planuje się utworzenia otuliny parku.

Czy po Międzyodrze będzie wolno pływać motorówkami?

Zasadniczo w parku narodowym zakazuje się używania łodzi motorowych. Niemniej dyrektor parku narodowego może wyznaczyć obszary, na których używanie łodzi motorowych będzie dozwolone, chociaż może być w pewien sposób warunkowane, np. używaniem napędu elektrycznego.

Jakie będą dalsze losy infrastruktury hydrotechnicznej?

Można pogodzić ochronę przyrody z działaniami w zakresie utrzymania wód oraz konserwacji zabytków hydrotechniki. Warto przywrócić krążenie wód Międzyodrze przez udrożnienie chociaż części zalądowanych kanałów. Poprawa natlenienia to wzrost dobrostanu zwierząt skrzelodysznych. Pozwoli to sprawniej odtwarzać ekosystemy Odry po zakwicie złotych alg. Mogą tam powstać m.in. refugia dla mały skójkowatych i ślimaków. Rewitalizacja śluz pozwoli zalać wybrane tereny w czasie roztopów, wezbrań albo inwazji wrogich wojsk. Z kolei przywrócenie dawnych przepływów w kanałach zintensyfikuje procesy samooczyszczania się wód. Przykłady Parku Narodowego Ujścia Warty oraz niemieckiego Parku Narodowego Dolnej Odry pokazują, że ochrona przeciwpowodziowa i przeciwsuszowa świetnie uzupełniają się z ochroną ptaków oraz ryb.

Jakie korzyści z utworzenia parku narodowego będzie miała społeczność lokalna?

Istnienie parku narodowego może być impulsem przyciągającym turystów, ponieważ jest to „marka” rozpoznawalna na całym świecie (dla przykładu: Białowieski PN jest tak mocno zakorzeniony w

świadomości ludzi, że znaczna część społeczeństwa utożsamia go z całą Puszczą Białowieską). Pozwala to z kolei miejscowej ludności czerpać korzyści wynikające z tego faktu i sprzyja rozwojowi gospodarstwu regionu. Naturalnie samo objęcie danego obszaru ochroną w postaci parku narodowego nie zapewni napływu zwiększonej liczby turystów, a co za tym idzie środków finansowych, gdyż niezbędny jest również dobry stan środowiska oraz obecność infrastruktury turystycznej dostosowanej do charakteru parku i potrzeb turystów. Zarówno dbałość o dobry stan środowiska, jak i zapewnienie infrastruktury turystycznej spoczywa na administracji parku narodowego i jest finansowane z budżetu centralnego. Społeczności lokalne nie są obciążane tymi kosztami, czerpiąc jednocześnie korzyści z ww. dóbr.

Czy utworzenie parku narodowego uniemożliwi tam wstęp turystom oraz miejscowej ludności?

W parku narodowym wyznaczone zostaną szlaki turystyczne, za utrzymanie których będzie odpowiedzialny park narodowy. Park będzie także finansował ich utrzymanie. Wejście w każde miejsce, przynajmniej okresowo, nie będzie możliwe z uwagi na ochronę przyrody (np. lęgi rzadkich gatunków ptaków) oraz warunki naturalne. Osoby, które posiadają własne grunty w parku narodowym będą mogły z nich korzystać na dotychczasowych zasadach, zachowując prawo do wejścia i przebywania tam. Powstaną także miejsca biwakowe, miejsca odpoczynku, przystanie, kładki oraz wieże widokowe.

Czy lokalnych mieszkańców będą obowiązywały bilety wstępu?

Mieszkańcy gmin na obszarze których położony jest park narodowy oraz gmin z nim graniczących są zwolnieni są z opłat za wstęp do parku. Opłaty te ponoszą osoby spoza tych gmin, które będą odwiedzać park narodowy. Opłaty są przeznaczone na utrzymanie infrastruktury turystycznej. Maksymalna wysokość takiej opłaty to obecnie 10 zł.

Czy będzie możliwe wędkowanie?

Tak. Przepisy ustawy o ochronie przyrody dopuszczają taką formę udostępnienia parku narodowego. W zadaniach ochronnych lub w planie ochrony wyznacza się miejsca udostępnione do wędkowania. Regulamin wędkowania jest określany w zarządzeniu dyrektora parku narodowego. Ze względu na uwarunkowania związane z ochroną przyrody oraz bezpieczeństwem mogą być wprowadzone pewne ograniczenia w wędkowaniu, np. możliwość wędkowania poza porą nocną.

Czy w parku narodowym zostanie zakazana gospodarka rybacka?

W parku narodowym nie wyznacza się obwodów rybackich. Niemniej będą one nadal obowiązywały do czasu wygaśnięcia obowiązujących operatów rybackich. Po ich wygaśnięciu, działania związane z gospodarowaniem na wodach parku narodowego będą prowadzone na zasadach określonych w planie ochrony albo w zadaniach ochronnych. Park narodowy będzie odpowiedzialny za utrzymanie dobrego stanu ichtiofauny na swoim obszarze. Zadania mogą wykonywać podmioty zewnętrzne.

Czy w parku narodowym będą prowadzone polowania?

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody w parku narodowym nie prowadzi się polowań. Możliwe są redukcje wybranych gatunków zwierząt łownych (np. dzików z uwagi na zagrożenie rozprzestrzeniania się ASF) na zasadach określonych w planie ochrony albo w zadaniach ochronnych. Prowadzi się także redukcję zwierząt gatunków obcych, np. szopa pracza, jenota lub wizona amerykańskiego.

Czy będzie możliwe filmowanie oraz fotografowanie przyrody w parku?

Tak, chociaż będzie to możliwe na zasadach określonych w regulaminie udostępniania parku narodowego. Wolno będzie filmować i robić zdjęcia bez niepokożenia i płoszenia zwierząt oraz schodzenia ze szlaków. Warto przy tym pamiętać, że już dziś, nawet poza parkami narodowymi, obowiązuje szereg zakazów w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową, np. filmowania powodującego płoszenie. Możliwe jest także uzyskanie indywidualnego zezwolenia na odstępstwo od zakazów obowiązujących w parku narodowym, np. schodzenia z wyznaczonych szlaków.

Czy możliwe jest swobodne używanie dronów?

Niestety nie, gdyż w parku narodowym wyznaczone są strefy zakazu lotów statkami powietrznymi do wysokości ustalonej w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw żeglugi powietrznej. Możliwe jest jednak uzyskanie zgody dyrektora parku narodowego na lot dronem, jeśli nie zaszkodzi to chronionym gatunkom zwierząt. Warto również mieć na uwadze to, że także poza obszarem parku narodowego nie wszędzie możliwe jest używanie dronów.

Czy możliwe będzie prowadzenie działalności rolniczej na obszarze parku narodowego?

Tak. Działalność rolnicza w wielu przypadkach wręcz sprzyja ochronie przyrody. Utrzymanie ekosystemów nieleśnych, będących często siedliskami cennych gatunków ptaków, wymaga koszenia lub wypasu zwierząt, stąd działalność rolnicza jest pożądana. Odbywa się ona na zasadach określonych w planie ochrony lub w zadaniach ochronnych. W wielu parkach narodowych prowadzona jest taka działalność (Biebrzański Park Narodowy, Narwiański Park Narodowy, Park Narodowy „Ujście Warty”).

Czy powołaniu parku narodowego spowoduje ograniczenia gospodarki rolnej poza jego granicami, np. będzie skutkowało koniecznością ograniczenia stosowania środków ochrony roślin lub nawozów?

Nie. Powołanie parku narodowego nie będzie skutkowało ograniczeniem sposobu ani zakresu gospodarki rolnej poza granicami parku narodowego, w tym koniecznością ograniczenia środków ochrony roślin lub nawozów. Dyrektor parku narodowego (ani żaden inny podmiot) nie ma podstaw, wynikających z obowiązujących przepisów, do wprowadzania takich ograniczeń w związku z ustanowieniem lub funkcjonowaniem parku narodowego.

Czy będą wypłacane odszkodowania za szkody wyrządzone przez zwierzęta?

Tak. W parku narodowym szacowanie szkód prowadzone jest przez pracowników parku narodowego. Odszkodowania za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne są wypłacane przez park narodowy ze środków parku. W przypadku zwierząt objętych ochroną gatunkową (żubr, ryś, wilk, bóbr) szkody są szacowane przez pracowników parku, natomiast odszkodowanie jest wypłacane przez park, ze środków budżetu państwa.

Czy utworzenie parku narodowego spowoduje ograniczenie rozwoju gmin sąsiadujących z jego obszarem, w tym w zakresie zabudowy?

Nie, wręcz przeciwnie, park narodowy powinien pobudzić ten rozwój, szczególnie w zakresie odnoszącym się do turystyki. Zabudowa nadal będzie mogła być realizowana zgodnie z wydanymi decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu albo miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. W obszarze parku narodowego oraz w jego otulinie dokumenty te będą podlegały uzgodnieniu z dyrektorem parku. Nie oznacza to jednak braku możliwości realizacji inwestycji, jeśli nie będą one kolidowały z ochroną przyrody parku narodowego. Podobne ograniczenia występują na obszarze parku krajobrazowego oraz obszaru Natura 2000, które istnieją obecnie na obszarze Międzyodrza. Utworzenie parku narodowego nie będzie powodowało żadnych utrudnień dla możliwości zabudowy obszarów położonych poza granicami parku narodowego i otuliny. Dyrektor parku

narodowego nie ma podstaw prawnych do ingerowania w proces zabudowy terenów położonych poza granicami parku narodowego i otuliny.

Czy utworzenie parku narodowego wpłynie na możliwość wykonywania jakichkolwiek prac na Odrze?

Nie. Prace będą mogły być wykonywane zgodnie z wydanymi zezwoleniami. Park narodowy może oddziaływać wyłącznie lokalnie, w miejscu jego funkcjonowania. Nie będzie to miało wpływu na budowę urządzeń wodnych w górnym biegu Odry oraz budowę portu kontenerowego w Świnoujściu, gdyż obszary te są poza zakresem oddziaływania parku.

Czy powołanie parku narodowego może spowodować wprowadzenie strefy ciszy na obszarach sąsiadujących z parkiem narodowym?

Nie. Ograniczenia wynikające z ustawy o ochronie przyrody obowiązują wyłącznie w granicach parku narodowego. W obecnie obowiązującym stanie prawnym nie ma podstaw do wprowadzania jakichkolwiek ograniczeń związanych z hałasem poza granicami parku, w związku z powstaniem parku narodowego, w tym wyznaczania stref ciszy na terenach sąsiadujących z parkiem narodowym.

Czy powołanie parku narodowego może skutkować ograniczeniem możliwości organizacji imprez plenerowych lub masowych na obszarze gmin Kołbaskowo, Gryfino, Widuchowa poza parkiem narodowym?

Nie. Powołanie parku nie będzie miało wpływu na możliwość realizacji imprez plenerowych lub masowych poza granicami parku narodowego. W praktyce dyrekcje parków narodowych współdziałają z organizatorami turystyki i imprez masowych, a niektóre pozyskują na to środki finansowe, np. z programów UE.

Czy powołanie parku narodowego może skutkować zablokowaniem planowanych inwestycji na obszarze gmin Kołbaskowo, Gryfino, Widuchowa, w szczególności dużych inwestycji przemysłowych lub inwestycji w linie energetyczne i gazociągi?

Nie w przypadku rozpatrywanej lokalizacji. Ograniczenia dotyczące możliwości realizacji działań inwestycyjnych obowiązują w granicach parku narodowego i jego otuliny. Niektóre przedsięwzięcia realizowane na obszarze gmin mogą podlegać ocenie oddziaływania na środowisko lub ocenie oddziaływania na obszar Natura 2000. Decyduje o tym charakter, skala lub możliwość potencjalnego, negatywnego wpływ na obszar Natura 2000, a nie sąsiedztwo parku narodowego. W ramach tego rodzaju oceny uwzględnia się szereg aspektów środowiskowych, w tym obecność obszarów wodnoblotnych oraz obszarów wymagających specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin, grzybów i zwierząt lub ich siedlisk przyrodniczych objętych ochroną, w tym obszarów Natura 2000 oraz pozostałych form ochrony przyrody. Lokalizacja parku narodowego będzie jednym z aspektów branych pod uwagę w ocenie oddziaływania na środowisko. Dodatkowo obszar Międzyodrza jest obecnie objęty granicami parku krajobrazowego i ochroną w ramach europejskiej sieci Natura 2000. Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że sąsiedztwo cennego przyrodniczo i krajobrazowo obszaru Międzyodrza nie stanowiło bariery dla realizacji dużych przedsięwzięć infrastrukturalnych – przykładem jest rozbudowa Elektrowni Dolna Odra.

Czy dyrektor parku narodowego lub Minister może zmienić granice parku lub otuliny bez konsultacji z gminami?

Nie. Proces zmiany granic parku narodowego lub jego otuliny przebiega analogicznie jak wyznaczanie granic na etapie tworzenia parku narodowego. Określenie i zmiana granic parku narodowego następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, które określa m.in. jego obszar, przebieg granicy i otulinę.

Określenie i zmiana granic parku narodowego może nastąpić po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo organami uchwałodawczymi jednostek samorządu terytorialnego, na których obszarze działania planuje się powyższe zmiany. Dodatkowo rozporządzenie Rady Ministrów w ramach procesu legislacyjnego jest poddawane konsultacjom publicznym, w tym z samorządami oraz opiniowaniu przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Kto będzie sprzątał po turystach?

Jedną z kompetencji dyrektora parku narodowego jest utrzymanie porządku na obszarze parku narodowego i to właśnie on będzie za to odpowiedzialny. Środki na ten cel będą pochodziły z budżetu parku narodowego.

Obecnie obszar Międzyodrza jest objęty ochroną w ramach sieci Natura 2000, jak również ochroną krajobrazową (Park Krajobrazowy Dolnej Odry). Czy te formy ochrony nie są wystarczające? Po co powoływać park narodowy?

Park narodowy daje dodatkowe możliwości pozyskania środków na prowadzenie ochrony ekosystemów Międzyodrza, rozwój bezpiecznej dla przyrody infrastruktury turystycznej oraz edukację ekologiczną. W niektórych programach (FEnIKS 2021-2027), dzięki współfinansowaniu NFOŚiGW, istnieje możliwość sfinansowania ze środków zewnętrznych (unijnych i krajowych) od 85 do 100% kosztów kwalifikowanych w projektach realizowanych przez parki narodowe. Znaczną część przychodów parków narodowych stanowią obecnie dotacje z różnego rodzaju programów finansujących ochronę przyrody.

Park narodowy to nie tylko forma ochrony, ale również instytucja, która kompleksowo zarządza całym obszarem. Pracownicy parku zajmują się organizacją czynnej ochrony, organizacją warunków dla rekreacji i turystyki oraz edukacją, jak również pozyskaniem środków, przygotowanie i realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych.

Z dotyczących doświadczeń wynika, że ze środków UE, przeznaczonych na rozwój infrastruktury turystycznej, korzystają też aktywnie samorządy (przykładem jest gmina Dobiegniew, na terenie której leży Drawieński Park Narodowy). Z dotychczasowych doświadczeń wynika również, że parki narodowe realizują wspólne projekty z gminami.

Czy sposób zagospodarowania terenu parku narodowego będzie zbliżony do sposobu zagospodarowania obszaru parku narodowego po stronie niemieckiej?

Ustawa o ochronie przyrody nie narzuca sposobu zagospodarowania terenu parku narodowego. Z punktu widzenia realizacji zadań związanych z ochroną ekosystemów przez park narodowy, jak i udostępnieniem turystycznym, konieczne jest utrzymanie drożności kanałów, zarządzanie przepływem wody, jak i przywrócenie użytkowania rolnej części łąk. Ochrona bierna, zbliżona do obecnego stanu, jest uzasadniona jedynie na części obszaru Międzyodrza. Dominującą formą ochrony powinna być ochrona czynna (aktywna), dzięki której możliwe będzie powstrzymanie procesów degradacji unikatowych ekosystemów Międzyodrza, których obecny kształt jest m.in. konsekwencją działalności człowieka.

Decydujące znaczenie będzie miał tutaj plan ochrony, a przed jego opracowaniem zadania ochronne. Wpływ na sposób zagospodarowania parku będzie miała również koncepcja wypracowana przez *Zespół ds. do spraw opracowania założeń utworzenia parku narodowego w Dolinie Dolnej Odry*, która będzie konsultowana m.in. z samorządami.

Czym Międzyodrza wyróżnia się na tle innych obszarów? Dlaczego właśnie tu powinien powstać park narodowy?

Do zadań parków narodowych należy nie tylko ochrona przyrody, ale również udostępnienie turystyczne i edukacja ekologiczna. Międzyodrze, zlokalizowane w sąsiedztwie Szczecina, jak również niemieckiego Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry, stwarza warunki dla pełnienia wszystkich tych funkcji – aktywnej ochrony przyrody, rozwoju zrównoważonej turystyki przyrodniczej, jak również nowoczesnej edukacji przyrodniczej. Obszar ten jest niezwykle cenny przyrodniczo. Występuje tu wielka różnorodność fauny i flory, długa lista gatunków chronionych. Samych ptaków jest tu ponad 200 gatunków (125 lęgowych), w tym wiele zagrożonych wyginięciem. To niemal całkowicie dzika kraina torfowisk, podmokłych łąk, płatanina kanałów, rozlewisk, a nawet jezior, w większości zupełnie niedostępna dla ludzi. Jest to obszar o niezwyklej historii z kilkudziesięcioma zabytkowymi budowlami hydrotechnicznymi. Dla wielu to wciąż nieodkryty ląd! Ta izolacja sprzyja naturalnemu bogactwu, które jest czymś wyjątkowym w tej części Europy.

Ponadto park narodowy będzie miał charakter transgraniczny. Istnieje możliwość szerokiego wykorzystania funduszy transgranicznych oraz współpracy w zakresie rozwoju zrównoważonej turystyki.

Czy stworzenie parku narodowego może wpłynąć na ograniczenie korzystania z dróg przebiegających przez Międzyodrze?

Nie. Powołanie parku narodowego nie spowoduje ograniczenia ruchu na istniejących drogach przebiegających przez Międzyodrze. Przez wiele parków narodowych (np. Wielkopolski PN, Roztoczański PN, Biebrzański PN, Narwiański PN, Woliński PN) przebiegają drogi oraz linie kolejowe i są użytkowane zgodnie z przeznaczeniem, utrzymywane i modernizowane.